

4. Finančné hospodárenie podniku

Postata a úlohy finančného hospodárenia

Peniaze a ich pohyb sú nevyhnutným predpokladom existencie podniku a tvoria obsah finančného hospodárenia podniku. Finančné hospodárenie podniku zabezpečuje pohyb peňazí, majetku a kapitálu podniku.

Peniaze podniku - predstavujú hotovosť podniku v pokladnici.

Chápu sa aj ako peňažné ekvivalenty /ceniny, krátkodobé obchodovateľné cenné papiere/, ktoré môžu okamžite premeniť na hotové peniaze.

Pohyb peňazí - je základom finančného hospodárenia podniku.

Najprv sa zhromažďia peniaze a potom sa nakúpi majetok - základný kapitál. Je to kolobeh peňazí, ktorý sa neustále opakuje.

Majetok - peniaze a majetok podniku sú rozdielne veličiny.

Vzťahujú IM., zásoby a peňažné ekvivalenty. V reálne fungujúcom podniku sú peniaze iba súčasťou podnikového majetku.

Kapitál - kapitál podniku je peňažným vyjadrením súhrnu zdrojov, ktorými je finančne krztý jeho majetok.

Kapitál podniku sa delí na:

1. Vlastný kapitál /ZI, kap. fondy, fondy zo zisku, HV z mimor. rokov/

- vytvára ZI podniku. Patrí podnikateľom, čiže majiteľom podniku.

2. Cudzí kapitál /úvery záväzky / môže byť: dlhodobý a krátkodobý

- je zdrojom krytia majetku súdžimi peňažnými prostriedkami.

Procesy, ktorými sa uvedený pohyb realizuje, sa skladajú: zo získavania finančných zdrojov, z investovania /alekácie/ a z rozdeľovania finančného výsledku.

Pohyb peňazí, cash flow

Pohyb peňazí v podniku sa uskutočňuje prostredníctvom dvoch druhov peňažných tokov, a to:

* peňažnými príjmami - sú to toky, ktoré smerujú do podniku

* peňažnými výdavkami - sú toky peňazí, ktoré smerujú von z podniku

Medzi ich najdôležitejšie subjekty patria: štátny rozpočet a rozpočet obcí, banky a ostatní veritelia, nadácie, vlastníci, zamestnanci, dodávatelia, zákazníci.

Platobný kalendár - prehľad krátkodobých záväzkov a likvidných aktív.

Cah flow - peňažné toky podniku, ktorých obsah tvoria peňažné výdavky, nazývajú sa cash flow. V širšom chápaní je cash flow súhrnom všetkých peňažných príjmov a výdavkov podniku za určité obdobie. Širšie chápanie cash flow sa nazýva aj brutto cash flow. C užšom zmysle slova, ako netto cash flow, sa chápe cash flow ako rozdiel medzi peňažnými výdavkami za určité obdobie. Netto cash flow je prebytok peňažných príjmov nad výdavkami pri bežnej podnikateľskej činnosti. Je interným finančným zdrojom, môže sa používať na samofinancovanie.

Členenie finančných zdrojov

Finančné zdroje môžeme šleniť z viacerých hľadísk:

1. ČASOVÉ HLADISKO

- * finančné zdroje, ktoré má podnik k dispozícii trvale /napr. vlastný kapitál/
- * finančné zdroje, ktoré má podnik k dispozícii dlhodobe / úvery s dobou splatnosti nad 3 rokov/
- * finančné zdroje, ktoré má podnik k dispozícii krátkodobe /úvery s dobou splatnosti do 1 roka/

2. PODLA SPOSOBU ZÍSKAVANIA

- * externé finančné zdroje /vonkajšie - priame a nepriame financovanie/
  - nevznikli ako dôsledok podnikateľskej činnosti. Väčšinu externých zdrojov podnik získava na finančných trhoch. Presun finančných zdrojov medzi účastníkmi, ktorí vytvárajú ponuku, a účastníkmi, ktorí vytvárajú dopyt, uskutočňuje sa na finančnom trhu. Na finančnom trhu sa realizuje buď priame, alebo nepriame financovanie. Pri priamom financovaní vytvárajú vzájomný vzťah predávajúci a kupujúci. Pri nepriamom financovaní vstupuje medzi predávajúceho a kupujúceho finančná inštitúcia /sporiteľna, banka, poisťovňa, zmenáreň/. Sprostredkovateľ vydáva a nakupuje cenné papiere, sprostredkúva ich kúpu a predaj.
- * interné finančné zdroje sa získavajú z výsledku podnikateľskej činnosti /zisky, odpisy/. Za financovaním nasleduje investovanie, čiže vkladanie kapitálu do majetku.

Investovanie finančných zdrojov

V priebehu podnikateľskej činnosti sa v podniku stále uvoľňujú časti jeho kapitálu v peňažnej forme. Časť z týchto peňaží podnik plynule využíva na financovanie bežných potrieb, napríklad na nákup surovín, výplatu miezd. Časť peňažných prostriedkov má však dlhší čas k dispozícii, napríklad časť zisku a odpisy. Ide o finančné zdroje, ktoré sú internými finančnými zdrojmi. O ich použití rozhoduje sám podnik a môže ich investovať. Investovanie finančných zdrojov obsahuje premenu interných a externých zdrojov na majetok podniku. Opačným procesom, ako aj financovanie a investovanie, je znižovanie kapitálu a znižovanie majetku podniku. Dôsledkom zníženia kapitálu je aj zníženie majetku podniku. Ide o desinvestovanie, ktoré spočíva najmä v odpredaji nadbytočného hmotného či nehmotného majetku.

Finančný plán, úlohy, členenie

Finančné plánovanie podniku je dôležitou súčasťou podnikového plánovania.

Informačné zdroje na tvorbu finančného trhu:

1. Čo chce trh? - marketingový prieskum trhu /predpokladný obrat, ceny, distribúcia/
2. Čo máme k dispozícii? - analýza disponibilných zdrojov podniku /výrobné faktory/
3. Máme finančné zdroje? - analýza súčasnej finančnej situácie

Výsledkom finančného plánovania je finančný plán.

Finančný plán je nástroj finančného riadenia podniku, ktorý je pružný, reagujúci na zmenené podmienky tak okolia, ako aj vnútorné podmienky podniku.

Úlohy finančného plánu:

- * určiť potrebu kapitálovej štruktúry podniku, čiže potrebu celkového, vlastného a cudzieho kapitálu.
- * určiť potrebu pohotových peňažných prostriedkov
- * uskutočniť optimálny výber financovania investičných zámerov
- * zabezpečiť platobnú schopnosť podniku

Z úloh finančného plánu podniku vyplýva nasledujúce poslanie finančného plánu:

Finančný plán prepája a zosúladzuje finančné potreby podniku s platobnými možnosťami. Tým sa zabezpečuje platobná schopnosť podniku a využitie jeho finančných zdrojov.

Časový horizont finančných plánov - umožňuje roztriediť finančné plány:

1. NA DLHODOBÉ FINANČNÉ PLÁNY /súvaha, výkaz YaS/

- zostávajú väčšinou na viacročné obdobie. Vyjadrujú najmä budúcu potrebu kapitálu na realizáciu investičných zámerov podniku.

Úlohou dlhodobého finančného plánu je nielen určiť budúcu potrebu kapitálu, ale aj spôsob jeho získavania z hľadiska ekonomickej výhodnosti, či aspoň únosnosti.

Dlhodobý finančný plán môže mať formu plánovanej súvahy, plánovaného výkazu ziskov a strát, plánovaného výkazu príjmov a výdavkov.

Dlhodobé finančné plány, ich obsah a forma môžu byť rôzne. Často sa zostavujú vo forme plánovanej súvahy finančných zdrojov a ich použitia.

Okrem dlhodobej súvahy podnik často zostavuje dlhodobý finančný plán vo forme plánu hospodárskeho výsledku /zisku, straty/ a plánu peňažných tokov. To znamená, že podnik zostavuje plánovaný výkaz ziskov a strát a plánovaný výkaz príjmov a výdavkov. Plánovaný výkaz ziskov a strát - vypracúva na každý rok z časového horizontu dlhodobého finančného plánu.

Plánovaný výkaz príjmov a výdavkov - je to dlhodobý plán peňažných tokov. Zostavuje sa na príslušné roky a ku koncu každého roka udáva disponibilný stav finančných prostriedkov podniku.

2. NA KRÁTKODOBÉ FINANČNÉ PLÁNY - /rozpočet/

- majú najčastejšie podobu rozpočtu a vypracúvajú sa na obdobie 1 roka a kratšie obdobie.

Úlohou krátkodobého fi. plánu je zabezpečiť platobnú schopnosť podniku, odhaliť možnosti a príčiny vzniku platobnej neschopnosti, riadiť peňažné toky do podniku tak, aby bol podnik schopný v každom časovom okamihu uhrádzať splatné záväzky. Prvou súčasťou krátkodobého finančného plánu je rozpočet príjmov a výdavkov a krátkodobej súvahy.

Finančná analýza podniku

Cieľom finančnej je zistiť súčasnú finančnú situáciu podniku a jej budúci vývoj.

Na fin. situáciu podniku ustavične pôsobí množstvo vnútorných a vonkajších faktorov. Medzi vonkajšie faktory, ktoré ovplyvňujú finančnú situáciu podniku, patrí:

- * daňová, rozpočtová, cenová, colná a ďalšie politiky ekonomického centra štátu a obce
- * konkurenčná činnosť významných konkurenčných podnikov
- * činnosť obchodných partnerov /dodávateľov, zákazníkov/, najmä dodržiavanie vzájomných zmluvných vzťahov
- * činnosť veriteľov, najmä dodržiavanie vzájomných zmluvných vzťahov

Medzi vnútorné faktory, ktoré ovplyvňujú fin. situáciu podniku, patrí:

- * úroveň TOP manažmentu podniku,
- * organizácia zásobovania, výroby a predaja,
- * vlastné fin. zdroje podniku a ich štruktúra
- * rozsah a finančná náročnosť investičnej činnosti a ďalšie

Fin. analýzou hodnotíme fin. výsledky z celej podnikateľskej činnosti. Závery fin. analýzy využíva TOP manažment a na ich základe odporúčajú vedeniu podniku opatrenia nielen v rámci fin. činnosti, ale aj v ostatných podnikových činnostiach.

Informácie pre fin. analýzu získava fin. manažér najmä z fin. účtovníctva. Sústreďuje sa do dvoch dokumentov, ktorými sú súvaha a výkaz príjmov a výdavkov.

Informačná základňa pre fin. analýzu je:

1. SÚVAHA

- je zdrojom informácií o stave fin. situácie v určitom časovom okamihu. Vyjadruje momentálny stav majetku /aktív/ a momentálny stav zdrojov jeho krytia /pasív/. Pri finančnej analýze pracujeme vždy s investičným majetkom oceneným zostatkovou cenou.

2. VÝKAZ ZISKOV A STRÁT

za určité obdobie /mesiac, štvrťrok, rok/ zobrazuje pohyb peňazí. Príjmy sa vo výkaze označujú ako kladné toky, výdavky ako záporné toky. Výsledkom výkazu je schodok alebo prebytok peňažných prostriedkov za určité obdobie /cash flow/.

Finančnou analýzou podniku zisťujeme najdôležitejšie charakteristiky finančnej situácie.

Fin. analýza berie do úvahy hlavne:

- * platobnú schopnosť podniku
- * zadlženosť podniku
- * obratovosť kapitálu podniku
- * rentabilitu podniku

Likvidita, rentabilita a zadlženosť

Platobná schopnosť podniku - analyzuje sa prostredníctvom likvidity.

LIKVIDITA - je schopnosť podniku uhradiť svoje krátkodobé záväzky načas

Niektoré zložky majetku sú okamžite k dispozícii na úhradu platobných záväzkov. Sú to pohotovú peniaze a cenné papiere, ktoré je možné okamžite premeniť na pohotovú peniaze. Táto zložka majetku predstavuje najlikvidnejšie aktíva.

Pohľadávky sú menej likvidnými aktívami v porovnaní s pohotovými peniazmi.

Ešte menej likvidnými aktívami sú zásoby v porovnaní s predchádzajúcimi zložkami majetku podniku.

Z uvedeného vyplýva, že z časového hľadiska majú jednotlivé zložky majetku podniku rôznu stupeň likvidity, ktorý sa využíva na vytváranie ukazovateľov, na hodnotenie platobnej schopnosti podniku. Ide o ukazovatele likvidity 1. stupňa, likvidity 2. stupňa a likvidity 3. stupňa.

Ak sa likvidita 1. stupňa rovná 1, podnik dokáže v každom časovom okamihu uhrádzať krátkodobé záväzky, čiže je platobne schopný. Ak likvidita 1. stupňa je väčšia ako jedna, podnik má voľné peňažné prostriedky.

Likvidita 2. stupňa - **pohotovú ukazovateľ likvidity**

- ak je podnik v druhom stupni likvidity, môže byť v okamihu platobne neschopný, ale platobne schopný v priebehu troch mesiacoch, počas ktorých dokáže premeniť krátkodobé pohľadávky na peňažné prostriedky.

Likvidita 3. stupňa - **všeobecnú ukazovateľ likvidity**

- za prijateľnú hodnotu ukazovateľa likvidity 3. stupňa sa považuje hodnota 2.

Ukazovateľ likvidity 3. stupňa nám udáva, aký podiel obežných aktív v SK pripadá na 1 SK krátkodobých záväzkov. Čím je vyššia hodnota tohto ukazovateľa, tým viac rastie platobná schopnosť podniku, aj keď s určitým časovým posunom.

Platobná schopnosť podniku závisí od štruktúry likvidných aktív a krátkodobých záväzkov podniku. Podnik s väčším podielom pohotových peňazí je likvidnejší ako podnik s väčším podielom zásob.

ZADÍŽENOSTĚ PODNIKU

- analyzuje sa pomocou ukazovateľov, ktoré vypovedajú o dlhoch podniku, o schopnosti podniku pokryť úroky dosahovaným ziskom, o podiele dlhov a vlastného kapitálu a podobne.

Prvým ukazovateľom je stupeň zadĺženosti podniku, ktorý hovorí o percentuálnom podiele dlhov z celkového kapitálu podniku.

Ako doplňujúci ukazovateľ ku stupňu zadĺženosti sa často používa ukazovateľ stupňa dlhodobej zadĺženosti, ktorý hodnotí rovnováhu medzi dlhodobými dlhmi a vlastnými finančnými zdrojmi.

Ďalším doplňujúcim ukazovateľom je stupeň krátkodobej zadĺženosti. Ďalším ukazovateľom dlhovej hladiny je ukazovateľ finančnej zadĺženosti, hovorí o percentuálnom podiele vlastného kapitálu na celkovom kapitáli.

O schopnosti podniku pravidelne platiť úroky hovoria:

ukazovateľ úrokového zataženia - hovorí o tom, akú časť vytvoreného zisku odčerpáva podniku platenie úrokov.

úrokové krytie - ukazovateľ vypovedá o percentuálnom krytí úrokov ziskom. Čím je úrokové krytie vyššie, tým je pre dlžníka lepšia finančná situácia a pre veriteľa väčšia istota v platení úrokov.

Zadĺženosť modelujú ukazovatele kapitálovej štruktúry podniku.

Rastúci stupeň zadĺženosti často signalizuje vznik platobnej neschopnosti podniku.

Zadĺženosť podniku sa analyzuje pomocou stupňou zadĺženosti, ukazovateľov finančnej zadĺženosti a ukazovateľa úrokového zataženia.

OBRATOVOSŤ KAPITÁLU

- v podniku sa analyzuje pomocou ukazovateľov, ktoré dávajú do pomeru zložky majetku a kapitál podniku, ako aj tržby a zložky majetku.

Pri analýze obratovosti kapitálu pracujeme s ukazovateľom, ktorý dáva do pomeru tržby a celkový kapitál. Udáva počet obrátov kapitálu /koľkokrát sa kapitál obrátil za analyzované obdobie/.

Na analýzu obratovosti kapitálu možno využiť aj ďalšie čiastkové ukazovatele obratovosti, napr. obrat peňažných prostriedkov, obrat zásob, obrat investičného majetku a podobne.

Obrat zásob udáva, koľkokrát sa zásoby otočia za analyzované obdobie.

Ukazovatele obratovosti hodnotia využívanie kapitálu. Čím je obrat vyšší, tým je dokonalejšie využívanie kapitálu.

Obratovosť podniku sa analyzuje pomocou ukazovateľov, ktoré hodnotia využívanie kapitálu.

RENTABILITA PODNIKU

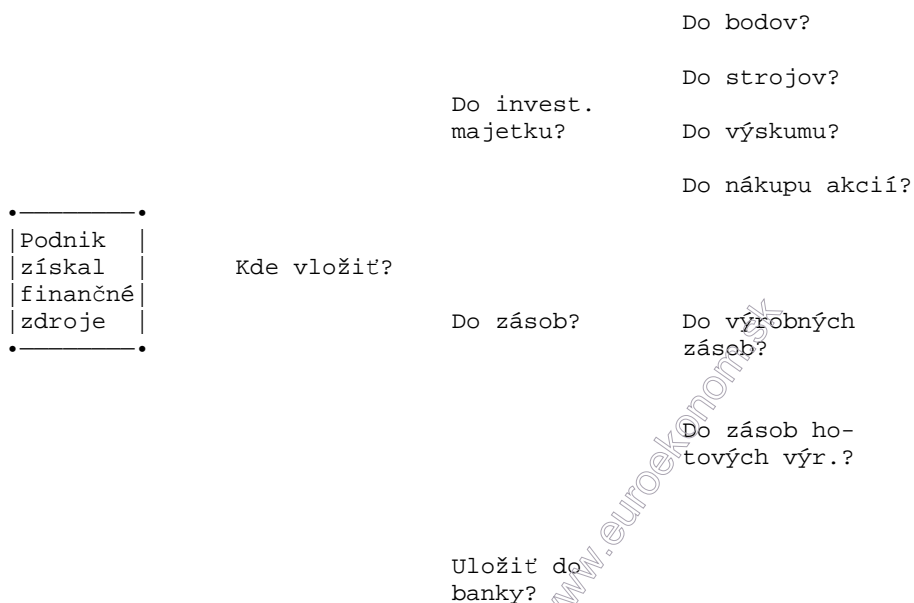
- základným zdrojom na analýzu rentability je výkaz príjmov a výdavkov, ako aj súvaha. Porovnáva sa zisk s tržbami, vlastným kapitálom a cudzím kapitálom. Ide o zostrojenie ukazovateľov rentability.

Medzi najpoužívanejšie ukazovatele rentability patria tieto:
rentabilita celkového kapitálu - vypovedá o návratnosti investovaného kapitálu, to znamená tka o návratnosti vlastného kapitálu, ako aj cudzieho kapitálu.

rentabilita vlastného kapitálu - vypovedá o návratnosti vlastného kapitálu prostredníctvom zisku
rentabilita tržieb - hodnotí výnosovosť tržieb.

Rentabilita podniku, analyzovaná ukazovateľmi rentability, vypovedí o zhodnocovaní uloženého kapitálu do podniku.

Rentabilita podniku vypovedá o návratnosti vloženého kapitálu podniku.

www.euroekonom.sk

www.euroekonom.sk